

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060104

DOM
2018-10-08
Stockholm

Mål nr
M 8633-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-09-06 i mål nr M 2037-17,
se bilaga

PARTER

Klagande

J S

Motpart

Länsstyrelsen i Skåne län
205 15 Malmö

SAKEN

Tillstånd enligt reservatsföreskrifter inom naturreservatet Sandhammaren
på fastigheten X i Ystads kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår J Ss yrkande om syn.
 2. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.
-

Dok.Id 1435789

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

J S har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut och förklara att tillstånd enligt reservatföreskrifterna inte krävs för den sökta åtgärden. I andra hand har han yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ge honom tillstånd att uppföra en friggebod i enlighet med hans ansökan. Han har även yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska hålla syn på platsen.

Länsstyrelsen i Skåne län har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

J S har anfört bl.a. följande:

Reglerna i reservatföreskrifterna, skötselplanen och detaljplanen innebär att dispens eller tillstånd inte krävs för den bygglovsfria åtgärd som ansökan avser. Uppförandet av en friggebod är i vart fall tillåten enligt detaljplanen och reservatsföreskrifterna.

En friggebod får enligt detaljplanen och plan- och bygglagen (2010:900, PBL) uppföras inom planområdet och kan inte nekas tillstånd enligt miljöbalken. Om en kommun vill hindra att friggebodar uppförs i ett planområde ska en bestämmelse om utökad lovplikt för komplementbyggnader tas in i detaljplanen. Så har inte skett i den aktuella planen och bygglovsfria friggebodar är därför tillåtna. Ystads kommun har under lång tid lämnat besked till de boende om att friggebodar är tillåtna. I kommunens inventeringar har 20–30 friggebodar dokumenterats. Resultatet av inventeringarna har kommunen delgivit länsstyrelsen, som alltså har kännedom om att ett antal friggebodar har tillkommit i reservatet. Att inte tillåta honom att uppföra en friggebod strider mot likabehandlingsprincipen. Förfogande- och äganderätten är kraftigt begränsad för de som äger en stuga i Sandhammaren. Därför är de bygglovsfria byggmöjligheterna särskilt viktiga i balansen mellan allmänna och enskilda intressen.

Den huvudbyggnad som finns på platsen har en bostadsyta som är maximalt 35 m². Friggeboden ska uppföras på ett befintligt altangolv. Marken är därför redan exploaterad och ianspråktagen som tomtmark. Planen anger att området i sin helhet ska behålla karaktären av ett oexploaterat naturområde med för området karakteristisk växtlighet. Detta gäller inte redan exploaterade tomter som är markerade på plankartan. Planbestämmelsen Rn får tolkas som att mark som inte är bebyggd ska bevaras som naturmark medan mark som är bebyggd är ianspråktagen som tomtmark. En tillbyggnad om 10 m² är även tillåten ur naturvårdssynpunkt enligt skötselplanen för reservatet. Vid skötselplanens tillkomst 1994 var den maximala byggnadsarean för en friggebod 10 m² och numera är den i stället 15 m². Marken vid stugan saknar skyddsvärda naturvärden vilket bekräftas av skötselplanens beskrivning av det område där stugan ligger. Enligt skötselplanen kan markområden i direkt anslutning till byggnaderna skötas som tomtmark. En komplementbyggnad utökar inte hemfridszonen, särskilt inte vid en placering som är så nära huvudbyggnaden som möjligt och med friggebodens ingång vänd in mot huvudbyggnaden. De övergripande syftena med detaljplanen och reservatföreskrifterna är att skydda naturvärdena på Sandhammaren. Inget av de uppräknade syftena med Sandhammarens naturreservat påverkas eller skadas av att en friggebod uppförs enligt ansökan.

Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande:

Kravet på tillstånd från länsstyrelsen i punkt A 15 i naturreservatföreskrifterna träffar all byggnation. I beslutet har särskilt betonats vikten av att även bygglovsprövade byggnader ska prövas mot förbuden inom reservatet. Detta betyder dock inte att åtgärder som inte kräver bygglov kan utföras utan tillstånd från länsstyrelsen. Den ansökta friggeboden omfattas inte heller av undantaget att bestämmelserna inte ska utgöra hinder vid tillåten byggnation enligt fastställd detaljplan.

Den ansökta byggnationen av en friggebod är inte tillåten enligt gällande detaljplan. Komplementbyggnader är under vissa förutsättningar undantagna från bygglov enligt 9 kap. 4 § plan- och bygglagen. I 10 kap. 2 § plan- och bygglagen anges att en sådan bygglovsbefriad åtgärd *får strida* mot en detaljplan. Det finns ingen motsvarande bestämmelse om undantag för komplementbyggnader i miljöbalken och prövningen

enligt 2 kap. 6 § miljöbalken ska därför göras mot detaljplanen. Av tredje stycket i nämnda paragraf framgår att ett tillstånd eller dispens inte får ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelse enligt plan- och bygglagen. Uppförandet av friggeboden står i strid med planbestämmelserna som anger att med ”Rn” betecknat område inte får bebyggas. Nybyggnation av den ansökta friggeboden kan mot bakgrund av syftet med planen inte betraktas som en mindre avvikelse från planen. Det strider mot planens syfte, som är att inte tillåta ytterligare bebyggelse, och därmed kan inte heller undantaget i 2 kap. 6 § miljöbalken tillämpas i detta fall.

I skötselplanen för naturreservatet finns ett avsnitt där vissa mått för eventuell tillkommande bebyggelse anges. Inskränkningar i rätten att använda marken i ett naturreservat fastställs genom föreskrifter i reservatsbeslutet. Vad som eventuellt anges i skötselplanen för reservatet har inte självständig betydelse. De angivna riktlinjerna för eventuell byggnation i skötselplanen ger därför ingen rätt att uppföra till- eller nybyggnader, men kan ha en vägledande funktion i de fall där byggnation, efter prövning mot detaljplanen och reservatsföreskrifterna, kan medges. I övrigt vidhåller länsstyrelsen sin bedömning att den ansökta friggeboden även strider mot reservatets syften och därmed kan inte tillstånd medges heller på denna grund.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen finner att i målet befintliga handlingar utgör tillräckligt underlag för att avgöra målet. Yrkandet om syn ska därför avslås.

Den åtgärd som J S har sökt tillstånd till enligt reservatsföreskrifterna är nybyggnad av en friggebod om 14 m². Friggeboden avses att uppföras på ett trädäck i anslutning till ett befintligt fritidshus. Området ligger i naturreservatet Sandhammaren i Ystads kommun.

I föreskrifterna för naturreservatet (Länsstyrelsen i Malmöhus län beslut 1994-06-15, dnr 231-15500/92 1286-212) anges målet med reservatet vara att bevara de naturvetenskapliga och kulturella värdena innefattande vegetationstyper, geomorfologi och markhistoria, samt att tillgodose möjligheterna för allmänheten att uppleva områdets

natur och utnyttja det för rekreation och friluftsliv. Vidare anges att det är av särskild betydelse att fritidsbebyggelsen inom reservatet regleras i särskild detaljplan för Y m.fl.

Enligt punkt A 15 i föreskrifterna är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd "[u]ppföra helt ny byggnad, om- och tillbyggnad eller annan anläggning". Vidare anges att föreskrifterna inte kan utgöra hinder för bl.a. "tillåten byggnation enligt fastställd detaljplan."

Fritidsbebyggelsen inom Sandhammarens naturreservat regleras i en stadsplan för Y m.fl. fastställd den 10 november 1987. Stadsplanen och reservats-föreskrifterna utarbetades parallellt men fastställdes vid olika tidpunkter. Stadsplanen gäller som detaljplan antagen enligt den äldre plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL. I planbeskrivningen anges att syftet med planen är att bättre reglera bebyggelsen och att målsättningen är att området i sin helhet ska bibehålla karaktären av ett oexploaterat naturområde med för området karakteristisk växtlighet. Vidare anges att befintlig bebyggelse inte får expandera men att befintliga stugor får finnas kvar. Den mark där den aktuella friggeboden är tänkt att uppföras är betecknad med Rn. Enligt 2 § i planbestämmelserna får med Rn betecknat område inte bebyggas.

Mark- och miljööverdomstolen anser att uppförandet av en ny friggebod omfattas av punkten A 15 i naturreservatsföreskrifterna och att den inte utgör tillåten byggnation enligt gällande detaljplan. Åtgärden kräver därför tillstånd från länsstyrelsen. Domstolen övergår därför till att pröva om det finns förutsättningar att ge tillstånd i det aktuella fallet.

Av 2 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken följer att ett tillstånd eller en dispens inte får ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen. Små avvikelser får dock göras, om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.

Mark- och miljööverdomstolen anser att uppförande av en ny byggnad i form av en friggebod skulle innebära att marken bebyggs vilket strider mot 2 § planbestämmelserna. En friggebod om 14 m² är dock en sådan bygglovsbefriad komplementbyggnad som enligt 9 kap. 4 § och 10 kap. 2 § tredje stycket PBL får strida mot gällande detaljplan (motsvarande bestämmelser fanns tidigare i 5 kap. 36 § andra stycket och 8 kap. 4 § ÄPBL). Mot den bakgrunden bedömer Mark- och miljööverdomstolen att den sökta åtgärden kan anses som en sådan liten avvikelse som kan tillåtas enligt 2 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken.

En förutsättning för att tillstånd enligt punkten A 15 i reservatsföreskrifterna ska kunna ges är vidare att den sökta åtgärden är förenlig med naturreservatets syfte. I skötselplanen för reservatet anges under rubriken "Bebyggelse" bl.a. följande: "Begränsade till- och nybyggnader kan godtas från naturvårdssynpunkt om nybyggnad uppgår till högst 10 m² i anslutning till befintlig bebyggelse eller tillbyggnad om högst 10 m² eller 25 % av befintlig bostadsyta, dock högst upp till 55 m² sammanlagd bostadsyta."

Enligt ansökan ska friggeboden uppföras på ett befintligt trädäck i direkt anslutning till ett fritidshus. Ansökan saknar uppgift om storlek på det befintliga fritidshuset. Friggeboden är dock större än sådan nybyggnation som kan godtas enligt skötselplanen. Med beaktande av vad som angetts i skötselplanen och syftet med naturreservatet bedömer Mark- och miljööverdomstolen att den sökta åtgärden inte är förenlig med naturreservatets syfte. Tillstånd till den sökta åtgärden kan därför inte ges enligt punkten A 15 i reservatsföreskrifterna och överklagandet ska således avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit f.d. hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, tekniska rådet Inger Holmqvist samt hovrättsråden Li Brismo, referent, och Ralf Järtelius.

Föredragande har varit Linnea Haglund.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-09-06
meddelad i
Växjö

Mål nr M 2037-17

KLAGANDE

J S

MOTPART

Länsstyrelsen i Skåne län
20515 Malmö

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne läns beslut 2017-04-06 i ärende nr 521-19793-2016, se bilaga
1

SAKEN

Dispens från reservatföreskrifter inom naturreservatet Sandhammaren
på fastigheten X, Ystads kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Skåne län beslutade den 6 april 2017 att avslå ansökan om tillstånd att få uppföra en s.k. friggebod på fastigheten X, Ystads kommun. J S har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

J S yrkar, som det förstås, att mark- och miljödomstolen ska ändra länsstyrelsens beslut och ge dispens i enlighet med ansökan. Som grund för sitt yrkande anför han i huvudsak följande.

Den planerade friggeboden strider inte mot reservatsföreskrifterna i frågan om allmänhetens tillgång till skog och mark. Runt hans stuga finns en hemfridszon. Hemfridszonen kommer inte att utökas eftersom den planerade friggeboden är en liten stuga som placeras på en redan uppbyggd uteplats så nära huvudbyggnaden som är det är möjligt. Vandrare som vill passera stugan gör detta på en väg som går ca 10 meter bort. Angående naturmiljön så behöver han inte använda varken såg eller spade för att bereda plats för friggeboden.

DOMSKÄL

Av 7 kap. 5 § miljöbalken (1998:808), MB, följer bl.a. att i ett beslut om att bilda naturreservat ska skälen för beslutet anges. I beslutet ska också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet, t.ex. förbud mot bebyggelse.

Av 7 kap. 7 § andra stycket MB följer bl.a. att länsstyrelsen får meddela dispens från föreskrifter som den har meddelat för ett naturreservat, om det finns särskilda skäl.

Av 2 kap. 6 § MB följer att för en åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Ett tillstånd eller en dispens får inte ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Små avvikelser får dock göras, om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.

Den aktuella byggnaden ligger inom ett område som omfattas stadsplan. Stadsplaner antagna före PBL:s ikraftträdande gäller som detaljplaner. Den plats där byggnaden är belägen är markerad som naturmark och får inte bebyggas. I planbeskrivningen framgår att syftet med planen är att området i sin helhet ska bibehålla karaktären av ett oexploaterat naturområde med för området karakteristisk växtlighet. Trots detta ska befintliga stugor i nuvarande omfattning kunna ligga kvar. Av handlingar i målet framgår att den plats där friggeboden är tänkt att placeras består av en uteplats med ett altangolv.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning. Den plats där friggeboden är tänkt att uppföras är trots altangolvet inte att anse som bebyggd. Ett uppförande av en friggebod på platsen kommer dock innebära att området bebyggs på sätt som strider mot planens förbud mot bebyggelse. Även om denna bebyggelse är en liten avvikelse så innebär den att planens syfte, att hindra exploatering av området och bevara befintlig bebyggelse i nuvarande omfattning, skulle motverkas. Eftersom syftet med planen motverkas finns det hinder enligt 2 kap. 6 § MB att bevilja dispens från reservatsföreskrifterna. Dessutom strider åtgärden mot naturreservatets syfte och särskilda skäl för att meddela dispens saknas därför. Överklagandet ska således avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 27 september 2017.

Urban Lund

Carl-Philip Jönsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Urban Lund, ordförande, och tekniska rådet Carl-Philip Jönsson. Föredragande har varit tingsnotarien Björn Spejare.